

באוצר החיים

פרשת חיי שרה

דברי אלקים חיים מאוצרו הטוב של
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

והמה בכתובים בגליונות היו"ל עולת שבת בשבתו
ע"י 'מכון דברי תורה'
מתוכם נאספו כמה אמרות טהורות
לתועלת התלמידים לשנן וללמוד בדרך קצרה

יו"ל ע"י

אוצר הספרים

דישיבת צאנו קלויזענבורג

ברוקלין ניו יארק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כל הזכויות שמורות

©

Copyright

ישיבת צאנז קלויזענבורג

1420 50th St.

Brooklyn N.Y 11219

718.436.4209

להשיג הגליון בבתי מדרשינו די בכל אתר ואתר

פרשת חיי שרה

התנהגות בקדושה - יסוד לקנין תורה

טהרה יסוד הכל

בריש כל מרעין היא העדר הטהרה. טהרה ותורה תלויים זה בזה. כי מחד גיסא מצינו שאמרו (קידושין ל' ע"ב) בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תבלין, ומאידך גיסא ברור שאי אפשר להגיע לתורה בלי טהרה, דמי שהולך בעצת יצרו ותר אחרי מראה לבבו, מתגשם תמיד יותר ויותר, ועד שהולך לאיבוד.

בעוה"ר ראינו כמה וכמה ילדים בעלי נשמות קדושות שלמדו בהתמדה מופלגת ולעונג היה להסתכל עליהם, ואחרי שנתבגרו קצת הכל הלך לאיבוד, בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי.

וכמה אברכים ישנם שבבחרותם למדו היטב, ואחרי נשואיהם נתהפכו לאיש אחר וממש נשתנו צורה.

הטהרה היא יסוד הכל, וזה כדוגמת המספר אחד שאפשר להוסיף עליו עוד אפסים ועוד אפסים עד שמגיע למליון וכו', אבל כשמסלקים המספר אחד הכל אפס וכלום, וכמו כן בלי מדת יסוד אין תורה.

העדר טהרה – הגורם לעייפות

וזוה רזין דרזין, שבחינת יסוד ובחינת חכמה מקושרים יחד, ויסוד בבחי' מלכות אשר בי מלכים ימלוכו (משלי ה, טו). אמנם הוא מרעיש

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. ברש"י בת ק' כבת כ' לחטא וכו' ובת כ' כבת ז' ליופי, שני חיי שרה כולן שזין לטובה.

במדרש (ב"ר נח, א) יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה, כשם שהן תמימים כך שנותם תמימים, בת כ' כבת ז' לנוי, בת ק' כבת עשרים שנה לחטא עכ"ל.

בלי קדושה א"א ללמוד תורת אמת

לבאר נקדים ענין שהוא אמת ויציב. התורה נקראת "תורה הקדושה", וקודם שניתנה לישראל נאמר למשה (שמות יט, ט) לך אל העם וקדשתם. ומנהג כל ישראל לומר בשעת הלימוד: תנו רבנן הקדושים, אומר רש"י הקדוש, הקשו בעלי התוס' הקדושים, וכך היה סדר הלימוד מאז ותמיד, עד שבאו אלו שנמשכו אחרי המתחדשים. והיו לומדים בסגנון זה גם עם הילדים, כדי להשריש שבלי קדושה אי אפשר ללמוד תורה.

וכן אמרו (תנחומא צו סימן י"ד) יבאו טהורים ויתעסקו במעשה טהורים וכו'. ותינוק היודע לדבר אביו לומדו תורה (סוכה מ"ב ע"א). כי כל זמן שלא נפגם בחטאות נעורים, יכול לקבל תורה. וכשמיפר קדושתו ונעשה מגושם וכלי פגום, בעוברו על איסור ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, שוב אינו יכול ללמוד תורת אמת.

ומסוכב עם בהונות ידיו אבל אין זה תורה, ואחרי זמן קצר עצלות ועייפות נופלת עליו.

לומד תורה הקדושה נקרא רק זה שיושב ולומד בשקיקה דף אחר דף, ומתייגע על כל אות וקוץ מדברי המפרשים האמיתיים.

העדר טהרה – הגורם לסברות

הפוכות

והב' יפצה פיהם של אנשים מקולקלים האומרים שאפשר ללמוד בלא טהרה, דזה גורם ללמוד שלא כהלכה בסברות הפוכות, ומפיו יצא עתק לחלוק על גדולי עולם.

רמז יש בפסוק (ישעיה מט, ט) לריק יגעתי וגו', שאם ח"ו מוציא זרעו לריק, אז לתהו והבל כחי כליתי, שכוחו כלה ואינו יכול לזכות לתורה.

ע"י טהרה יתכן ללמוד ברציפות

זה דבר המדרש יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהי', כשם שהם תמימים כך שנותיהם תמימים. דהנה תמים רומז לקדושה וע"ד דמצינו (נדרים ל"ב ע"א) שלא נקרא אברהם אבינו תמים אלא על שם המילה, וז"שכשהם שהם תמימים בקדושה ובטהרה בלי מחשבות זרות, כך שנותיהם תמימים בלי ביטול תורה כלל.

ע"י התנהגות בקדושה יתכן להיות שנותיהם יומיהם תמימים ושלמים בלי חסרון של רגע או אף חלק של רגע. אבל מי שנפגם והוא בעל מום, אינו יכול ללמוד יומם ולילה.

ואמר הכתוב יודע ה' ימי תמימים, שהתמימים אין להם לילות, כי מהפכים חשוכא לנהורא.

שורש כל החטאים – הפגם במדת

יפוד

בזה יבוארו דברי רש"י בת ק' כבת כ' לחטא ובת כ' כבת ז' ליופי. דהנה כבר כתבו בספה"ק בדפשטות אין לזה מובן, דאדרבה לפי המבואר בפסוקי שיר השירים יופיה של אשה יותר בגדלותה, ולא בבת ז'.

וכתבו הכוונה דכמו שתניוקת בת ז' אין לה תאוה והשגה בעניני יופי, כך שרה אמנו בהיותה בת כ' ידעה נאמנה אשר שקר החן והבל היופי, שגם בגדלותה לא היה לה שום נדנדוד של תאוה, ולפי המבואר בחז"ל באשה זה יותר רבותא מבאיש.

כי חס להעלות על הדעת שבא הכתוב כאן לספר על יופיה, שהרי מה שנחשב לטוב אצל הרשעים רע הוא אצל הצדיקים,

לדרכנו יבואר שזה הקדמה למה שנאמר אח"ז בת ק' כבת כ' לחטא, כי זכתה לכך להיות נקיה מחטא בוקנותה, ע"י רוב קדושתה אשר בת כ' כבת ז' ליופי. דמי שמתנהג בקדושה אינו יכול לבוא לידי שום עבירה, כי שורש כל החטאים הוא הפגם במדת יסוד.

וסיים רש"י שני חיי שרה כולן שוין לטובה, רצ"ל שאל תחשוב דמה שנאמר למעלה הם שני ענינים נפרדים, אלא תדע שהא בהא תליא ושני הדברים הולכים ביחד, דלפי שהיתה בת כ' כבת ז' ליופי, היתה בת ק' כבת כ' לחטא.

אסתר נשארה בקדושתה בזכות שרה

בדרכנו יש לפרש המדרש (ב"ר נח, א) רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם, בקש לעוררו, אמר, מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע

“ביקש לעוררן” – שהעייפות מחסרון קדושה

ואמר זאת לעורר את הצבור שהתחילו להתנמנם אחרי ששמעו את דרשתו שהיה דורש כמעין הנובע שעות ע"ג שעות, וכהך דמצינו (ביצה ט"ו ע"ב) בר' אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו, וביקש לרמוז להם בזה שהעייפות באה כתוצאה מחסרון שלימות.

הגם שבודאי היו גדולים מאוד וקדושים, אבל ענין כשם שהם תמימים כך שנותיהם תמימים שייך בכל אחד לפום דרגא דיליה, ואם התחילו להתנמנם סימן הוא שעדיין חסר להם קצת בשלימות ותמימות דקדושה, דמי שהגיע לכלל תמים הריהו זוכה לימים תמימים לקיים והגית בו יומם ולילה, ובר"ע שהיה יכול ללמוד כ"ד שנה ברציפות (עיין כתובות ס"ג ע"א) ולא נחלש כלל.

להשכיחם תורתך – ע"י טומאת הלילה

עכשיו מתקרב ובא החדש כסליו שבו יש מצות הדלקת נר חנוכה בלילה דייקא, והגם שקבעום בהלל ובהודאה מ"מ בפשטות נראה שעיקר ענין חנוכה היא הדלקת הנרות, וכן מורה השם חנוכה שהוא ר"ת ח' נרות ו'הלכה כ'בית ה'לל (אבודרהם והובא בעטרת זקנים או"ח סי' תר"ע). וצל"ב הטעם.

כי כל עוד שהרשעים גזרו על חדש שבת ומילה, ועל כל בתולות הנשואות להבעל לטפסר תחלה (רש"י שבת כ"ג ע"א ד"ה היו), היה מצב מגושם מאוד ולילות חשכות ביותר, ואף מי שרצה והשתדל להיות יהודי מ"מ הלילות היו גרועים

ועשרים ומאה מדינה, אלא תבא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה ק' וכו' זו, ותמלוך על ק' וכו' זו מדינות עכ"ל. וכל המאמר אומר דרשוני וחיו.

הנראה דהנה איתא מאריה"ק שאסתר הכניסה שידה במקומה אצל אחשורוש, והדברים הובאו בכל הספה"ק, וזה עניני קבלה ומי שעוזר לו השי"ת יכול להבין גם הנגלה שבזה.

נראה מקור לזה ממה שנאמר (אסתר ב, יד) בערב היא באה ובבוקר היא שבה, דמקיש הכתוב שיבה לביאה שנשארה בשלמותה ולא נפגמה אצלו כי לא נגע בה כלל, ולא יניח שבט הרשע על גורל הצדיקים.

בן י"ל מקור לזה מדבר הכתוב (שם יז) וימליכה תחת ושתי, דלכאורה שפת יתר הוא, אלא דקמ"ל שרק לענין המלוכה היתה תחת ושתי, ולא לשאר דברים.

בזה י"ל טעם המנהג להתחפש בפורים, להראות שזו שנכנסה אל אחשורוש לא היתה אסתר אלא אחרת בדמותה וצלמה.

לזה נתכוין ר"ע בדבריו מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה, כלו' איך זכתה שרק בנוגע למלוכה נכנסה אבל לא נטמאה מאותו רשע, ומהיכן זכתה למדרגה קדושה כזאת להפריש חלק הרע ולהשאיר הקדושה.

אלא תבא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה ק' וכו' זו, וכו', היינו בת כ' כבת זו ליופי בגודל קדושתה, ובזכותה זכתה אסתר שתמלוך דייקא על ק' וכו' זו מדינות אבל לא נכנסה לגמרי תחת ושתי.

מעם תקנת הדלקת נ"ח – להאיר

הלילה

וריהם עליהם השי"ת והושיעם במלחמות
שעשית על ידי כהניך הקדושים דייקא,
והדליקו נרות בחצרות קדשך אשר עיקר מצותה
בלילה, וקימו וקבלו עליהם לערוך לילות מאירים
בנר מצוה ותורה אור, ולכל בני ישראל היה אור
במושבותם.

לכן בחנוכה אפשר לזכות לאור הגנוז, וכמ"ש
זקה"ק בבני יששכר (כסלו טבת מאמר ב' אות ח'
ואילך), דע"י התנהגות בקדושה יזכו לאור שעמד
וגנזה לצדיקים (חגיגה י"ב ע"א), ואז יש התעוררות
גדול להביא לימות המשיח.

(רעוא דרעוין פרשת חיי שרה תש"ל)

מאוד שאז התגברות הסט"א, כאמור (תהלים קד. ס)
בו תרמש כל חיתו יער וגו', ורדפה אחרי בני קל
חי להחמיאם, וחושך כיסה ארץ, ובכל בתי
מדרשות היה חשך ולא אור.

וכן אמרו במדרש (בר"ב ה) שהביאה זקה"ק הרבה
פעמים, וחשך זו מלכות יון שהחשיכו עיניהם
של ישראל בגזרותיהן. וגם המנורה לא האירה,
והיה מצב גרוע של חשכות.

בכח זה עמדה מלכות יון הרשעה על עמך
ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם על
חוקי רצונך, דמדה כנגד מדה כשמאבד ניצוצות
דקדושה נאבד ומש מזכרונו אף מה שלמד ביום
אתמול, ומכיון שטימאו אותם, ממילא נשכח הכל
מהם.

כל העתים שוים לעבודת השי"ת

ואפי' בשעת מיתתו של אדם אינו פטור ממנה, וכפסק הרמב"ם (פ"א מת"ח) כל איש ישראל חייב בת"ת בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורים וכו'.

רצון השי"ת – שהאדם יתייגע בתוך המטרדות

ידוע העובדא מזקה"ק מצאנו זי"ע שפעם אחת בא לפניו אברך, והתלונן כי המטרדות המרובות של מחיתו מטרידים אותו מלעסוק בתורה, כי תמיד לבו מיצר ודואג על דברים אלו.

ענה לו זקה"ק זי"ע ואמר לו: מה רצונך, שיתן לך השי"ת פרנסה ברווח שיהיה לך הרחבת הדעת, וכשיכנס בך רוח שגעון מהבטלה שלך, כשכבר לא יהיה לך מה לעשות, אז תפתח ספר ללמוד, אין זה רצונו של הקב"ה, אלא קודם תתיגע ותלמוד כשטרדות סובבות אותך, וסוף הכבוד לבוא, וכל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר.

תירוצים יש תמיד

כי אם האדם מתחיל באמתלאות על כל דבר פוקה ומכשול שזה מונע ממנו מלעבוד את ה', אז כיון שיתחיל שוב לא יפסוק, שתמיד ימצא דבר שלפי דעתו עומד כנגדו לעכבו, כמאמר התנא (אבות פ"א) אם בטלת מן התורה, יש לך בטלים הרבה כנגדך.

המחכה וחושב שילמד רק לאחר שכבר יהיה לו דברים הצריכים, א"כ לעולם לא יספיק ללמוד תורה.

ויהיו חיי שרה מאה שנה וגו'. **במדרש** (ב"ר נח, א) יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהי', כשם שהם תמימים כך שנותיהם תמימים וצ"ב.

עוד שם במדרש (נח, א) ר' עקיבא ה"י יושב ודורש והצבור מתנמנם, בקש לעוררן, אמר מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה, אלא תבא אסתר שהיתה בת בתו של שרה שחיתה ק' וכ' זי', ותמלוך על ק' וכ' זי' מדינות.

ותמוזה דלמה פתח רבי עקיבא ודרש דבר זה בשעה שהצבור מתנמנמים. גם צריך ביאור אומרו תבא בת בתה של שרה, הנראה שזכות היתה לה לאסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינות, ומה שכר יש בזה לצדקת כאסתר שהוכרחה לבא אל המלך אחשוורוש וליבעל לו, דודאי נוח לה שתפול לכבשן האש מאשר ליבעל לנכרי.

לעבוד את השי"ת גם כמצבים קשים

נראה לבאר דהנה ישנם אנשים שמחפשים תמיד לעשות רק דברים הקלים במצוות השי"ת. אין ברצונו לקטרג ח"ו, כי אחרי י"ט מאות שנות גלות מאד חשובה ומקובלת לפניו ית"ש אפי' עשיה קלה של אדם מישראל שעושה לקדושת שמו ית', אך אין זה הדרך האמיתי לתכלית האדם.

לא הזמן והמקום גורמים ללכת בדרך ה', כי אפי' באש ובמים צריך לילך אחריו, והן יקטלני לו איחל, וכל העתים והזמנים שוים לעבוד עבודת הקודש.

לא היו לו השגות, כי פרא אדם יולד, מ"מ נוטל שכרו משלם, ודינו כמו מי שחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה, דמעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

זה שנאמר בשרה שני חיי שרה, ופרש"י כולם שוין לטובה. והיינו כי כל ימי חייה, מיום עמדה על דעתה, מסרה נפשה לעבודת ה', ולכן השוו אצלה כל השנים לטובה, שקבלה שכר אף על ז' שנים הראשונים שעדיין לא השיגה כ"כ הרבה, ועבודתה עדיין לא הי' בתכלית השלימות, מ"מ נטלה שכר אף על אלו, מפני שעמדה כל ימיה בכל הנסיונות, ולא הרהרה ח"ו אחר מדותיו של הקב"ה.

חשי"ת חפץ בעבודה מתוך מניעות

לזה כשרבי עקיבא היה יושב ודורש ומאריך הרבה בדרוש, עד שנתעייפו הציבור ונתנמנמו, כי כבר לא היה בכוחם להתאמץ להאזין ולהבין דברי רבם, יצא ר"ע בתוכחה גדולה ואמר: מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינות, והיינו כקושיתנו הנ"ל למה נעשה כזאת לצדקת זו, שתצטרכה למלוך על נכרים, ולהיות יושבת בחיקו של אחשורוש, רשע ונואף, ועל מה עשה ה' ככה לעלובתא זו להביאה לידי נסיונות גדולות כאלו.

אלא תבא בת בתה של שרה שחיתה קכ"ז שנה, ובת כ' כבת ז' ובת ק' כבת כ', שכולן היו שוין לטובה אצלה, ששום דבר לא היה בעדה מניעה והפרעה מעבודת ה', ואדרבה עמדה בכל הנסיונות, ואשר לכן היו כל השנים נחשבים אצלה לטובה.

כך במדה זו תבא אסתר בת בתה ותמלוך על קכ"ז מדינות, דאדרבא זו היא הרבותא שתוכל לעמוד בכל הנסיונות הקשים ותעמוד

כי מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, ואין אדם מת וחצי תאוותו בידו, וא"כ מה לו אם ירדוף להשיג די מחסורו, הלא בין כך לא יהיה מרוצה מרכושו אשר רכש כל ימי חלדו, ולבו מלא דאגות מדאגת המחר. בימי נערותו חשב שילמוד תורה לעת זקנתו, וכשבא לזקנה כשל כוחו ומוחו מבולבל לגמרי.

מה שצוה ה' – יכולים לקיים

כלל זה נקוט בידך, שכל מה שצוה הקב"ה לעשות אפשר לעשותו.

כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו לעשות מעשים שאין בכח אדם לעשות, ותורה לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה.

הלומד בתוך הדחק – טוב לו בזה ובכא

ואוי לו מיום דין ויום תוכחה, שיצטרך ליתן חשבון אמת על כל עמלו שעמל תחת השמש, ולא עמל בתורת ה'.

וזה שאינו עוסק בתורה באמתלא שטרוד בעסקיו מאבד בזה ב' עולמות יחד, כי גם עולם הזה אין לו, שתמיד עיף ויגע, ואין לו מנוחת הנפש מרוב עבודה וטרדות.

לא כן אם מקבל על עצמו עול תורה מנעוריו ובתורת ה' חפצו, אז לא ייעף ולא ייגע, ותמיד יהיה מנוחה ושלווה לנפשו, וטוב לו בזה ובכא.

המתאמץ גם כשעולה בקושי – מקבל שכר כשנאנס

עוד זאת, כי אדם שעוסק בתורה כל ימיו, משלמים לו שכר אפילו על זמנים שנאנס בהם ולא היה יכול ללמוד, והם ימי נערותו שעדיין

שעה, אם יש עדיין בכוחך ליטול כר, צריך אתה ליתן חילך זה לאורייתא, כי אם כלה כוחך לגמרי, ממילא היית נופל על הארץ ונתעצמו שמורות עיניך.

תמים תהיה עם ה' אלקיך

זה פירוש הכתוב תמים תהי עם ה' אלקיך, שתמיד בכל עת ורגע צריך אדם מישראל להיות מוכן ומזומן לעבודת ה', והן יקטלני לו איחל, ולא שיהיו לו תירוצים שונים: ארי בדרך, שחל בדרך, ועכשיו עייף אנוכי, כי רק טענות סרק והבל הם, כי כל העתים שוים לעבודתו יתברך שמו, ורק לתכלית זה נברא האדם.

עתה הבוא נבוא לפרש דברי המדרש, יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהי', כשם שהם **תמימים**, ר"ל כמו שהם מקיימים בעצמם תמים תהיה עם ה' אלקיכם, ועובדים להשי"ת בכל הזמנים ואין מונע בעדם, כך שנותיהם תמימים, שמחשבין להם כל שנותיהם לטובה, ואף שבתחלת שנות חייהם עדיין לא היה להם דעת להבין ולהשיג כ"כ, אעפ"כ מעלה עליהם הכתוב כאילו כל ימיהם הלכו בדרכיו ית"ש, כי סופם מוכיח על תחילתם כי תמימים הם, והבן.

(רעוא דרעוין פרשת חיי שרה תשל"א)

בצדקתה, ולא כשהיא יושבת בבית מרדכי ראש הסנהדרין.

להתאמן אף באשר העייפות גוברת

בזה היתה כוונת ר"ע לעורר לב התלמידים, שלא יעצמו עיניהם להתנמנם בחושכם שכעת הם עייפים מדי ואין ביכולתם במצב זה לשמוע דברי תורה, כי רק עצת היצר הוא להסית שלא יקחו לעצמם אלא דברים הקלים ולא דברים הזקוקים לקצת התאמצות, ותורה כזו אין בה חשיבות כ"כ, אלא כשימסור נפשו עליה, וכאומרם ז"ל אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה.

כי כל הזמנים צריכים להיות שוים לעבודתו ית"ש ומינה לא יזעו, ואף כי העייפות גוברת, אסור להתרפות מלעסוק בדברי תורה.

חילך לאורייתא

ידוע העובד באחים הקדושים, הרה"ק מוהר"ר שמעלקא זי"ע ואחיו הרה"ק מוהר"ר פנחס זי"ע בעל ההפלאה, שהיו עוסקין בתורה יחד כמה ימים ולילות רצופים, עד שנתעייף הרבי רבי פנחס זי"ע עד מאד ממש עד כלות נפשו, והפציר באחיו שיניח לו לתת כר תחת מראשותיו כדי לישון.

ואמר לו אחיו הרבי רבי שמעלקא זי"ע: תמה אני, איך מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי

התוכן

התנהגות בקדושה - יסוד לקנין תורה

בלי קדושה א"א ללמוד תורת אמת / טהרה יסוד הכל / העדר טהרה - הגורם לעייפות /
העדר טהרה - הגורם לסברות הפוכות / ע"י טהרה יתכן ללמוד ברציפות / שורש כל החטאים
- הפגם במדת יסוד / אסתר נשארה בקדושתה בזכות שרה / "ביקש לעוררן" - שהעייפות
מחסרון קדושה / להשכיחם תורתך - ע"י טומאת הלילה / טעם תקנת הדלקת נ"ח - להאיר
הלילה

כל העתים שוים לעבודת השי"ת

לעבוד את השי"ת גם במצבים קשים / רצון השי"ת - שהאדם יתייגע בתוך הטרדות / תירוצים
יש תמיד / מה שצוה ה' - יכולים לקיים / הלומד בתוך הדחק - טוב לו בזה ובבא / המתאמץ
גם כשעולה בקושי - מקבל שכר כשנאנס / השי"ת חפץ בעבודה מתוך מניעות / להתאמץ
אף כאשר העייפות גוברת / חילך לאורייתא / תמים תהיה עם ה' אלקיך

